

li Zolu... Jednom sam na jedno takvo pitanje odgovorio: naravno, ali sam trenutno zauzet prevodenjem Lautreamont-a, što je i bilo istine. Taj francuski intelektualac — nije znao za Lautreamont-a. Ali mu služi na čast što je nazvao sutradan i saopšto mi kako ga je potražio u leksiku, i da je Lautreamont stvarno postojao, i da kada dode vreme, on će se upoznati sa njegovim stvaralaštvom. Eto tako mi živimo u Evropi.

»Vrhunac evropske književnosti«

Dok je u međuvremenu opet otrčao da telefonira, zamislio sam se nad njim: koliko puta je ponovio tokom ova tri sata — svoj trojici koji smo ovde sedeli i razgovarali sa njim — da valjda u Madarskoj najbolje poznaju njegovo stvaralaštvo. Mada su njegova dela prevedena na relativno mnogo jezika; na kraju krajeva od toga živi — mada skromno, ali živi — i to u Parizu. Nije zadovoljan time koliko ga poznaju i u njegovoj domovini.

Tek što se vratio i seo u »ispitaničku« stolicu, pitam ga o njegovoj naklonosti za eseje. Jer ne samo da ih piše, nego je i nedavno pripremio interesantan izbor »osvežavajućih« jugoslovenskih literarnih eseja za izdavačku kuću Evrope, u Budimpešti.

* Vidite, o ovome u Jugoslaviji kao da ništa ne znaju, ne »beleže«, ne pominju, uopšte to nisu primili znanju. Inače, jako volim esej kao književni oblik. Desi se da na neku inicijativu spolja ili molbu, napišem po koji esej, ali samo ako postoji i unutrašnji poticaj. Tako je bilo i poslednji put sa Nabokovim, pisao sam o njemu na francuskom inicijativu (naravno na srpskohrvatskom što su posle preveli na francuski, nadam se da će se pojaviti i u originalu). Zapisaо sam sebi o kome bih još rado pisao — ako Bog bude tako hteo. Koestler i Kosztolányi su na čelu niza.

* Šta biste pisali o Kosztolányi-u?

* Prvo to da je ostavio dubok utisak na mene kao čitaoca bez ikakvog pokušaja da ostvari bilo kakav uticaj na mene kao prozognog pisca. Verujem, priznaje, a to bih napisao kao drugo: Kosztolányi se može staviti paralelno uz Falubart-a, njegova tri romana: »Neron«, »Ševa« i »Slatka Ana« su vrhunac evropske književnosti. Govorim o tome. Često govorim o tome u Francuskoj, nedavno sam održao jedno predavanje u kojem sam izneo i naglasio ovo ubedjenje. Između ostalog, toliko sam govorio u poslednje vreme francuskim izdavačima o Kosztolányi-u da sada kao da im je ovo ime uvuklo u uho. (Naravno, uvek ljubazno pribeleže njegovo ime u svoje beležnice). Valjda će se i odlučiti da ga objave u novom prevodu — ili će možda uzeti prevode objavljene za vreme rata, koji nisu privukli preveliku pažnju — i konačno štampati njegove romane.

Hteli ne hteli ime Kosztolányi-a je završna reč našeg razgovora. Više ga ne mogu pitati da li zajednička domovina, čak i zajednički rodni grad igra nekakvu ulogu u stvaranju ove naklonosti.

Jedan Rus i jedna Jugoslovenka prilaze Kiši i pozivaju ga na ručak. Nema dileme, došlo je vreme ručku. Eörsija nije našao, pa tako odlazi sa njima.

Razgovor vodio: Csala Karoly
Razgovor je objavljen u oktobarskom broju madarskog časopisa »Kritika« 89/10

Prevela: Silvia Njari

* U madarskom jeziku pridev: »kokényszemű« koji jednom rečju metaforički opisuje boju očiju uporedujući ih sa bojom kleke.

za stolom, poslijepodne, nad podzemljem tomaž šalamun

KRUH

Izdržiš li Vrata, izdržaćeš i Krušku.
Sok, bijeli prah će te uspavati. Avioni
urlaju, plavi kukurijeci prskaju. Živim u
toploj štruci. Duša je gljiva u celofanu,
prozor je prozor, izvor noći. Šprica krv, pulsira
žila, voće pada na krov, u vodu.
Ptice kruže. Rijeka na koljenima puže u
zgrušanoj, smedoj, masnoj vodi. Vidi ništa.
Vidi komad ugljenisanog mesa. Svarun pjeva
tamo daleko. Na metrima balvana je osušeno
krzno. Opet imaš vrčić oko vrata?

Tvoji udovi se iskrivljuju, miropomazuju.
Hoću da se pozdravljam, ljubim.
Hoćeš li oprati ruke kada ideš na voz?

O PREDJELU

Zgulio sam twoje tijelo i kao meke
kriške rasuo ga po zelenom asparagusu.
Miriše na skaj. Kantne skija zgulile su mi
lak na desnoj unutrašnjoj strani Vise. Nećemo
se zaplatiti i uhvatiti. Već odavno mi je
naduvalo trbuš i dižu me. Ali
ti si kao male žabe, prilijepjen na dno dolina.
Skoče kada ih sunce zgrije. Rega, rega, kuak,
kuak. Rega, rega, kuak, kuak. Tu su žabe svadbu
imale. A tamo ti noću zamjenjuješ katove
i opipavaš svoj Bloomsbury. Melanholija je
drugog tipa, a na markama vijore zastave.

Ništa nije tako kao što predstavljaš, izuzev
Loyole i svodova naših usta. Lomljenje
tvojih kostiju i šina tu je još dramatičnije,
slade. Tvoje srce je moj orah.

**

Ali i sija i miriše. Daje med. Kegle
požderu sve. Raseljeni smo tamo gdje smo
startovali. Pakao je sve bez vlage. Gle,
odguruje se i pomjera, šiljcima. Kao
noge paukova. A onda opet sve sabiješ,
satres, zaliješ. Tako da tiktaka meko, gлатко.

EDVARDO KOČEKU

ZA SEDAMDESETOGODIŠNJCU
Izbjegavao sam te, veliki pjesnike
i mislioće, jer si mi bio preteško
breme. S bijesom sam povukao rez za sobom,
jer sam htio biti odmoran, lagan,

okretan. Sitno zrno praha svjetlosti,
koje za vrijeme plesa hrska hostije muza
šale radi i pljuje košpice svih narandžastih
plodova visoko u zrak. Ti si

izgledao snažan, a ne narandžast. Da
blješte, da se vide, da djeca prstima
pokazuju za letom šarenih zmajeva. Bio sam poput
jabuke koja sama nije svjesna ko joj je

navodnio zemlju. Danas znam ko je,
više od bilo koga od nas, tvorac
naše slobode. Sada me potresa
ganuće i brzo čući čašu

u Tvoje zdravlje. Znaš, baš zato što je
praznik, moram nastaviti
sa svojim hrskanjem. Osjećam da
radost svakim trenutkom snaži.

GROZD

S kože se razljevaju slapovi. Ali
pogledaj, pozvao si me, dan
prije nego što si umirao. Sa usta čipki, barbar
glatkih, baršunastih očiju. Tvoj osmijeh
vaza, pušio si. Slomije li se balvan? Uvije
li se? Spoticao sam se oko vrata
Korčule. Priča zablašti. Kitu se
slomije vrat. Poput harpuna sam. Poput
harpuna. Ne mogu više napolje. Kocka
šećera na ramenu, u vreći. Zaspao
je tvoj osmijeh, spi. Plamsaju li
ti patuljci s trepavica i okreću li se
u zraku? Mana su medu mojim prstima.
Miriše na Provansu. Na rue de France.

Zoran Puric

**

Daj bože da ga nadem u podzemlju!
Sio sam sebi pantalone i nogu ti spustio dolje.
Tamo. Da pliva. Sama.
Da skače.

Da luduje sama, nema iskustva biti otrgnuta.
Ništa ne prepoznaje, kao ti.
Načiniš li je keglom, padne.
Gurneš li je u gusto blato,

boji se da je u močvari.
A nije u močvari, glupače,
tu si ti, sam, bez nje,
ona je relativno još na topлом i sigurnom.

ACQUA ALTA

U nosu imaš svjetlu, probušenu
dugmad da možeš disati kao vodoskok.
Krešte nepoznate vrste ptica,
psi laju u dolini. Noge i bokovi

bijeli, usta crvena. Ne vidi ti se
koža ispod površine. Svijet je pojeo
bombu. Zavolio bijeli, prhki
šećer. Provalio u ostavu.

Digao vrata sa baglama.
Krv ptičijih vratova ključa
u tvojim zapešćima. Kamen

mudrosti još je topao i vlažan.
Leži. Ti spiš. Cvjet drhti.
Monsuni se prelijevaju u svili.

SOK OD JAGODA

Posjeće jelu. Okreše je. I napravi
dabru vrata. Visi na končiću i diše. Umre
modar i gladan. Sok od jagoda oteče

u kraške jame. Uđovi Boga su zeleni i crveni.
U njima trnje i smola. U njih su,
isto kao na provansalskim terasama, utisnuti

gradovi. Rukom otvorim zid. Sežem dublje
i trga mi rame. Cima mi ga. Krv teče
kroz materijal koji je sličan suhim

travama za gnijezda ptica. Nakvase se i
opasuju me. Tako imam preko kože vodu u suhim
travama. Ptice odnose vlakna natrag.

Čiste me kao glavu krompira, krompir
nema glave, kao spaljeno suho brdo, poliveno,
s optočenim safirom. Ne znaš kako je optočen?

Posegnes li rukom ispod konstrukcije, čini se
kao prepletene gradevinske skele za most.
Može ti otrgnuti ruku. Safir bljuje lavu.

MEKO I SUZDRŽLJIVO ĆEŠ POČETI HLAPITI

Crne žizme u bijeloj prašini. Glava u deblu,
rub noći. Krv izvire. Ključevi su pretvoreni u plin.
Odmara, ugazaj meso. Trči po brdu i
strništima. Stavi dlan na ustu, kada ti se

zagrijava, kada mi drobiš, kališ tijelo. Ko
te vabi, okrene te. Ko te mami, nestane.
U radosti si potpun. U luku krut. U vodi se
mek i dobrodošao. Mljacakš, pada mana,

krčiš, Oči otvaraš i zatvaraš kao da
dižeš jedra. Po dlanu mi se valjaš kao
teniski reket. Pjeniš kao bijelo vino. A ako

izbjieš makazama glavicu, oko koje se
vrte oba noža, tamo će prodrijeti zrak. U rukama će
ti ostati kopito bez konja. Cufasti tigrovi.

SVILENOCRVEN U ZAPEŠĆU

O, kada bih bio prašnjav kao snijegom pokriven ježić i
kada bih pojeo mrava. Gospode se udaraju svojim
guzicama i čuvaju naše mošnje. Kuda, ako ne k njima?
Koga da kupim? U šumi, natrljan, s džakovima.

Mrazovac se još nije vratio. Žabe imaju mrenu preko
usta i klizaljke, cif' cif', urezuju korbač u
površinu leda. Od cifa dobiješ samo uglove romba.
A korbač je grčki krst. I ponovo zamrzne

novi sloj i tutnja i na Bledu isto kao ovdje,
kada me zgrabi razuzdana crvena slast i zgrabim
prase /koje ne jedem, kosher/. Vitlam ga u

zraku kao maramu i tresnem ga ispred sebe na
tlo površine, ledeni jastuk, da sve okolo
pišti i pocrni. Bulbulirane slike mirišu.

ZA STOLOM, POSLIJE PODNE, NAD PODZEMLJEM

Šio sam sebi pantalone.
Šio sam sebi pantalone i zubima otkinuo konac.
Bacio sam bijelu kuglu od gline
u twoju dvoranu, iznutra, medu cvijeće.

Vergilije je procyjeto, leži u blatu.
Drške su od kože, a štap,
svjetilo s tebi sličnom pritajenom
rasvjetom, kao da će te napasti psi.

Ovdje nisu vidjeli čovjeka otkad se
posljednji brodolomac — poput papira ga je savilo
oko praznog bureta za bezin —
u slavu duhova, predao.

Što sam sebi pantalone i oslijepio te u trenu.
Pazi, da znaš šta jedes.
Salomé, Salomé, tvoja glava je još na žici,
zemljana i vodena i sva

popljskana puranovim perjem.
Sjećaš li se kako sam ti iščašio glavu?
Sviše mi je bila krem, drečava,
a ukusa nije imala, ukusa nije imala.

Sa slovenačkog: Josip Osti

glinene pločice

aleksandar carić

* * *

Velike crkve spavaju.
Veliki vozovi spavaju.
Prevodim to na jezik delfina
I čitam kroz vodu
Delfinarijuma u Brajtonu.
Snimatim to čitanje i
Traku nosim na ivicu Hajd Parka,
Gde je puštam, nekoliko sati.
Nazivam je muzika za parkovske
Veverice i parkovske ptice.
One uzvraćaju svojom muzikom.
Snimatim zvuk dodira njihovih
Šapa i nožica sa travom i drvećem.
Veliki parkovi spavaju.
Velika stabla spavaju.
Ova muzika se čuje u
Bolnici Svetog Gaja, gde,
Istovremeno, jedan na smrt bolesni
Čovek dobija srčanu aritmiju.
Otkucaji njegovog srca su
Morzeova azbuka.
Snimatim to i emitujem
U Veneciju.
Venecija čita:
Velike bolnice spavaju.
Veliki brodovi spavaju.
Na površini lagune
Šire se krugovi
U ritmu aritmičnog srca.
Veliki putevi spavaju.
Velike lagune spavaju.

O PLATNO

Krenem peške
Za Bukovac
I lepo vidim
Mostu nedostaje
Malo dekadencije
I na stubovima su
Srca kolaci kestenje
Što je jezivo tužno
Krater noževi paktreger
Ako me dobro slušate
Ili draga ironija
Preko u vinogradima
Belo svetlo Avgusta je
Belo svetlo Januara
O kese Londona O centrale Londona
Ovako protiče vreme:
Januar februar London Septembar
Spuštaši platna Fruška Gora
Snimiti to kamerom
Znači palatalizovati
Ogromne travnate padine
Poljubiti nači kamenolom
Poljubiti simulaciju vulkana
I povlačiti linije
Reći
Ovako protiče Banana
Od dna prema vrhu
Od vrha prema dnu
Tri puta u sekundi
Protiče protiče protiče
Banana

* * *

Svakog jutra konji izgovaraju rukavicu
Koja ih tapše.
Puše se, puše severnu Afriku.
Talasi su ravni kao kada deca
Lupaju lenjirima po bazenčiću.
Talasi počinju u parku,
Dolaze oko malteške gitare,
Spavaju na putu, bude se tek kad udare;
Tek kad udovi tresnu, kada se stene pojave.
Broj latice: jedan udarac, jedan konj, jedna latica.
Kažu: rukavica je strašno brdo.
Kažu: daleko si, pod vulkanom; mediteran, grbovi, piće.
Jahaču
Kroz stambene četvrti,
One grozno krvare.
Napuniću ruke guščićima,
Oni imaju najčudniji galop.

* * *

Gledao sma pecaroše
Kako zabacuju štapove.
U svakom trenutku,
Oni zabacuju štapove.
U svakom trenutku,
Štapovi miruju.
Godinama zabacuju štapove.
Gledao sam ih.
Godinama miruju.
Štapovi godinama miruju.
Voda se otvara,
puna praznih krugova.
Voda čuti kao
polovina prozračnog limuna.
Voda izgleda.